

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/144/2018
Identifikačné číslo spisu:	4407205007
Dátum vydania rozhodnutia:	22.01.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Branislav Král
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:4407205007.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky, v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Ladislava Górásza a členov senátu JUDr. Olgy Trnkovej a JUDr. Branislava Krála, v spore žalobkyne: Rímskokatolícka cirkev, Biskupstvo Nitra, IČO: 35 593 008, so sídlom v Nitre, Námestie Jána Pavla II. č. 7, zastúpenej Advokátskou kanceláriou Petruška & partners s. r. o., IČO: 47 254 882, so sídlom v Nitre, Kupecká 18 proti žalovanému: Slovenský pozemkový fond, IČO: 17 335 345, so sídlom v Bratislave, Búdková 36, o vydanie vecí, vedenom na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 10C/81/2007, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 31. mája 2018, sp. zn. 7Co/258/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.
Žalobkyni nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nové Zámky (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 20. apríla 2017, č. k 10C/81/2007-747 zaviazal žalovaného vydať a navrátiť žalobcovi vlastníctvo k nehnuteľnostiam nachádzajúcim sa v katastrálnom území I., obec I., vedeným na liste vlastníctva číslo XXX, parcely registra „E“, evidované na mape určeného operátu, parcela číslo 2376/1, trvalé trávne porasty o výmere 230 m² a na liste vlastníctva číslo XXX, parcely registra „E“ evidované na mape určeného operátu, parcela číslo 2376/2 orná pôda o výmere 3014 m² a parcela číslo 2376/3 záhrady o výmere 7031 m², ktoré boli pôvodne vedené v pozemkovoknižnej vložke číslo 5, katastrálne územie I. v parcele číslo 582/b pasienok o výmere 25 455 m² a vo zvyšnej časti žalobu zamietol. Žalovanému nepriznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania.

2. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie právne odôvodnil ustanoveniami § 2 ods. 1, 2, § 3 ods. 1, 2, 3, § 4 ods. 1, § 5 ods. 1 až 3, § 6 zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva

k niektorým nehnuteľnostiam. Poukázal na to, že žalobkyňa podala 5. apríla 2007 na súd žalobu o vydanie nehnuteľností podľa uvedeného zákona, nakoľko do 30. apríla 2006 nedošlo k uzatvoreniu dohody o ich vydaní. Mal za preukázané, že žalobkyňa je cirkvou registrovanou na území Slovenskej republiky, ktorej svedčí, ako právnomu nástupcovi Ostrihomskej kapituly, aktívna vecná legitimácia na podanie žaloby (napr. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3Cdo/119/2005, 4Cdo/250/2010, 3Cdo/200/2010, rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. IV. ÚS 216/2011).

3. Pokiaľ išlo o pasívnu vecnú legitimáciu v spore, jej nositeľom bol žalovaný, keďže sa jednalo o právnickú osobu, ktorá spravovala žalované nehnuteľnosti vo vlastníctve Slovenskej republiky (napr. uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn.

IV. ÚS 111/2012, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 2Cdo/208/2009).

4. V otázke splnenia náležitostí výzvy na navrátenie vlastníctva k nehnuteľnostiam a splnenia podmienok pre vydanie nehnuteľností z hľadiska preukázania reštitučného titulu, poukázal na to, že Ústavný súd Slovenskej republiky vo viacerých svojich rozhodnutiach konštatoval, že pre splnenie požiadavky určitosti výzvy postačuje konkretizovať nehnuteľnosti označením pozemkovoknižnej vložky a katastrálneho územia. Skutočnosť, že vo výzve nebol konkretizovaný dôvod, o ktorý oprávnená osoba svoj nárok opiera, spomedzi viacerých dôvodov uvedených v § 3 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. ako nesplnenie požiadavky určitosti výzvy sa potom javí ako formalistická a neprípustná aplikácia zákona, ktorá opomína jeho účel (napr. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 250/2010-42, sp. zn.

I. ÚS 12/2010-47). Konštatoval, že vo výzve oprávnenej osoby postačilo uviesť, že sa domáha navrátenia vlastníctva k nehnuteľným veciam, ktoré prešli do vlastníctva štátu podľa konkrétneho dôvodu § 3 zákona č. 161/2005 Z. z., a preto nebolo potrebné priamo k výzve doložiť dôkazy preukazujúce naplnenie tvrdeného reštitučného titulu.

5. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalované nehnuteľnosti prešli do vlastníctva štátu z vlastníctva právneho predchodcu žalobkyne (Ostrihomskeho arcibiskupstva) spôsobom uvedeným v § 3 ods. 1 písm. h/ citovaného zákona, teda bez právneho dôvodu. Z oznámenia Správy katastra Nové Zámky zo 6. augusta 2013, ako aj z pripojeného archívneho spisu bývalého Ministerstva lesného a vodného hospodárstva SSR č. 33/99/87-140/162L

mal za preukázané, že sporné nehnuteľnosti prešli do vlastníctva štátu v rozhodnom období, teda medzi 8. májom 1945 a 1. januárom 1990. Bolo nesporné, že pozemkovoknižná vložka

č. 5 mala posledný zápis z 15. júna 1932, v ktorom sa konštatovalo, že Československý štát

v zmysle záborového zákona zamýšľal prevziať sporné nehnuteľnosti, avšak či k tomu reálne

v tom období prišlo, už jasné nebolo. Uviedol, že samotným vyslovením záboru sa právne postavenie vlastníkov dotknutých nehnuteľností nezmenilo. Pri hodnotení, v ktorom období došlo k odňatiu vlastníckeho práva právnomu predchodcovi žalobkyne a hodnotení dôvodu,

že tieto prešli do vlastníctva štátu bez právneho dôvodu, súd vychádzal zo záverov uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4Cdo/247/2009 a jeho rozsudku, sp. zn.

2Cdo/208/2009, v zmysle ktorých, orgány štátu pri aplikácii citovaného zákona boli povinné postupovať v súlade so zákonnými záujmami subjektov, ktorých ujma mala byť aspoň čiastočne kompenzovaná, a teda aby súdy interpretovali tento predpis vo vzťahu k oprávneným osobám čo najústretovejšie v duchu snahy o zmiernenie niektorých majetkových krívd. Z týchto dôvodov súd prvej inštancie potom dospel k záveru, že žaloba bola čiastočne dôvodná.

6. Vo zvyšnej časti žalobu ako nedôvodnú zamietol, keď žalovaného nepovažoval v spore za pasívne vecne legitimovaného. Uviedol, že v prípade nehnuteľnosti E-KN, a to v k. ú. I., parcela č. 2388 (LV č. XXX), parcela č. 2378/2 (LV č. XXX), parcela č. 2379/1 (LV č. XXX) bola situácia jednoznačná v tom, že správcom, resp. držiteľom týchto nehnuteľností v celosti nebol žalovaný, ale Lesy SR, štátny podnik, Banská Bystrica. V prípade zostávajúcich nehnuteľností (parcela č. 2377, k. ú. I. (LV č. XXX), parcela č. 2379/2, k. ú. I. (LV č. XXX), tieto predstavovali lesné pozemky, a preto žalovaný takisto nemohol byť

ku dňu účinnosti zákona č. 161/2005 Z. z., teda k 1. máju 2005, ich užívateľom, resp. držiteľom. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 2 CSP.

7. Na odvolanie žalovaného, Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 31. mája 2018, sp. zn. 7Co/258/2017 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom vyhovujúcom výroku a vo výroku o trovách konania potvrdil. Odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia (§ 387 ods. 1, 2 CSP). Uviedol, že účelom prijatia zákona č. 161/2005 Z. z. bola náprava krívd spáchaných na majetku cirkví a náboženských spoločností. Jeho cieľom bolo umožniť oprávneným osobám, ktoré nestihli uplatniť svoj nárok v stanovenej lehote, aby tento mohli uplatniť v novej lehote, a aby sa poskytla rovnaká ochrana vlastníctva fyzických osôb a vlastníctva cirkví a náboženských spoločností. Pre uplatňovanie reštitučných zákonov bolo potrebné vychádzať predovšetkým z materiálneho pojatia právneho štátu a interpretácií právnych predpisov z hľadiska jej účelu a zmyslu. Reštitučnými zákonmi sa každá demokratická spoločnosť snaží aspoň čiastočne zmierniť následky minulých majetkových a iných krívd. Štát, ako jeho orgány sú povinné vychádzať zo špeciálnej úpravy reštitučných zákonov a nie ľpieť na absolútne formalistickom prístupe k nim a postupovať podľa príslušného reštitučného zákona v súlade so zákonnými záujmami osôb, ktorých ujma má byť aspoň čiastočne kompenzovaná. Ústavne konformným výkladom zákona by mal byť teda výklad extenzívny, keď zákon a jeho jednotlivé ustanovenia je potrebné interpretovať tak, aby ich aplikáciou bolo možné dosiahnuť účel, ktorý zákonodarca sledoval pri prijímaní reštitučných zákonov.

8. Odvolací súd poukázal na obsah osvedčenia č. Fin:9/N/89/Or z 28. februára 1989 o nadobudnutí vlastníctva k nehnuteľnosti podľa § 453 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ktoré vydal finančný odbor Okresného národného výboru v Nových Zámkoch, v ktorom bolo uvedené, že „na základe § 453 ods. 2 Obč. zák. pripadli do vlastníctva čsl. štátu nehnuteľnosti podľa prílohy č. 1 osvedčenia, ktoré boli vlastníckmi opustené. Na základe návrhu MNV v I. a uznesenia rady MNV č. 92/030189, ako i na základe vykonaného šetrenia bolo zistené, že k predmetným nehnuteľnostiam nebolo uplatnené vlastnícke právo, resp. vlastníci nie sú známi.“ Podľa § 453 ods. 2 Občianskeho zákonníka (účinného v čase vydania osvedčenia), veci opustené alebo skryté, vlastníci ktorých nebol známy, pripadli do vlastníctva štátu. Kto si ich prisvojil alebo kto ich používal, bol povinný ich štátu vydať, prípadne vydať aj neoprávnený majetkový prospech takto získaný. Z uvedeného potom podľa názoru odvolacieho súdu vyplynulo, že štátny orgán vydávajúci predmetné osvedčenie vychádzal z toho záveru, že predmetné nehnuteľnosti boli opustené, t. j. bez vlastníka. Pojem „opustenie vecí“ (derelikcia) je definovaná ako právny úkon obsahujúci prejav vlastníka veci, ktorým sa vzdáva vlastníctva bez toho, aby vlastníctvo previedol na inú osobu. Tento jednostranný právny úkon mohol urobiť iba vlastník, a to výslovne alebo konkludentne. Z prejavu vlastníka však musí byť jasný úmysel, že sa vzdáva vlastníctva k určitej veci, k čomu v posudzovanej veci nedošlo.

9. Odvolací súd ďalej poukázal na to, že ustanovenie § 453 ods. 2 Občianskeho zákonníka vychádzalo z určitých podmienok, ktorých nedodržanie viedlo k tomu, že k prechodu vlastníctva na štát by nedošlo. Ústavný súd Českej republiky v náleze z 21. decembra 1998, sp. zn. IV. ÚS 403/98 uviedol, že: „aj vo svojej dobe platné a sčasti svojvoľne uplatňované ust. § 453 ods. 2 OZ stanovilo určité pravidlá, ktorých nedodržanie nutne viedlo k tomu, že k prechodu vlastníctva na štát nemohlo dôjsť. Uvedený záver sa týka prechodu vlastníctva na štát opustením veci, ale je použiteľný aj na aplikáciu § 453a OZ, t. j. prechodu vlastníctva na štát prepadaním veci. V tejto súvislosti sa nedá prehliadnuť, že v stanovisku občianskoprávneho kolégia NS ČR uverejnenom pod R 34/1993 bolo uvedené, že pri posudzovaní toho, či vec prešla na štát podľa § 453a OZ je nutné vychádzať z toho, či bolo vydané opatrenie finančného odboru bývalého okresného národného výboru o realizácii tohto majetku na štát.“ Rovnako aj rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky,

sp. zn. 25Cdo 39/2002 z 22. apríla 2003 poukázal na to, že: „Pre posúdenie toho, či vec prešla na štát podľa ust. § 453a Obč. zák., pokiaľ sa jej vlastník zdržoval v zahraničí (§ 6 ods. 1 písm. a) zákona č. 87/1991Sb), alebo štát prevzal majetok bez právneho dôvodu (§ 6 ods. 2 cit. zák.), nie je významné, či podmienky ust. § 453a Obč. zák. boli v dobe realizácie majetku splnené, ale je rozhodujúce, že bolo vydané opatrenie vtedajšieho finančného odboru bývalého ONV o realizácii tohto majetku na štát.“ Zákon č. 87/1991 Sb. o mimosúdnych rehabilitáciách v ustanovení § 6 ods. 1 upravuje prípady, podľa ktorých prešla vec na štát v rozhodnom období, a preto je štát povinný ich vydať. V § 6 ods. 2 je upravená práve povinnosť vydať vec i v prípade, ak prešla na štát bez právneho dôvodu.

10. V danej veci bolo vykonaným dokazovaním preukázané, že predmetné nehnuteľnosti boli zapísané v pozemkovoknižnej vložke č. 5, k. ú. I. pôvodne na vlastníka - právneho predchodcu žalobkyne - Ostrihomske arcibiskupstvo. PKN vložka č. 5 má posledný zápis ešte z 15. júna 1932, v ktorom sa konštatuje, že Československý štát v zmysle záborového zákona zamýšľal prevziať sporné nehnuteľnosti, avšak je nepravdepodobné, že k tomu reálne v tom období prišlo, pretože zápis o tom, že nehnuteľnosti sú štátom zabrané a Štátny pozemkový úrad ich zamýšľal prevziať, nemal dňom zápisu automaticky za následok prechod vlastníctva na štát. Ako uviedol súd prvej inštancie, samotným vyslovením zamýšľaného záboru sa právne postavenie vlastníkov dotknutých nehnuteľností nezmenilo, pretože na to, aby sa Československý štát stal vlastníkom nehnuteľností bolo potrebné vykonať súdom na návrh pozemkového úradu vklad vlastníckeho práva pre československý štát a vykonať zápis do PKN vložky. Odvolací súd preto dospel k záveru, že rozhodujúcim momentom prechodu vlastníctva daných nehnuteľností na štát bolo až vyššie uvedené Osvedčenie o nadobudnutí vlastníctva k nehnuteľnosti podľa § 453 ods. 2 Občianskeho zákonníka č. Fin:9/N/89/Or z 28. februára 1989. Z osvedčenia však nebolo zrejmé, ako dospeli štátne orgány k tomu, že išlo o opustenú vec - nehnuteľnosť, vzhľadom k tomu, že v PKN vložke č. 5 bol zapísaný právny predchodca žalobkyne ako vlastník. Opustenie veci je jedným zo spôsobov zániku vlastníckeho práva, ktorý však predpokladá prejav vôle vlastníka nebyť naďalej vlastníkom veci. V tomto smere odvolací súd poukázal na rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. I. ÚS 696/08 z 26. apríla 2005, v zmysle ktorého: „Právo opustiť vec je súčasťou obsahu vlastníckeho práva a jeho podstatou je prejav vlastníka (aj konkludentný) nezostať ďalej vlastníkom veci. Samotné fyzické opustenie veci takýto právny následok nemôže vyvolať, ak nie je výrazom vôle zameraný na zánik vlastníckeho práva. Animus dereliquendi sa nedá vyvodzovať len z toho, že malo prísť k zamýšľanému záboru. Zo žiadneho úkonu žalobcu ani jeho právneho predchodcu totiž nevyplyva, že obsahom ich vôle mal byť zánik vlastníckeho práva. Zvlášť bolo potrebné prihliadnuť k tomu, že k údajnému opusteniu malo dôjsť pred rokom 1989 - v období totalitného režimu, ktorý sa vyznačoval dešpektom k súkromnému vlastníctvu. Princíp demokratického právneho štátu, ako to má na mysli čl. 1 ods. 1 Ústavy vyžaduje, aby štátne orgány spoľahlivo zisťovali, či vôľa vlastníka skutočne smeruje k derelikcii jeho majetku.“

11. S poukazom na vyššie uvedené odvolací súd dospel k záveru, že osvedčenie o nadobudnutí vlastníctva k nehnuteľnosti nemalo žiaden právny základ, keď sporné nehnuteľnosti mali uvedené v PKN vložke č. 5 svojho vlastníka - právneho predchodcu žalobkyne. Zo žiadnych dokladov pritom nevyplyvalo, že tento vlastník sa vzdal vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam ich opustením. Preto vlastníctvo k predmetným nehnuteľnostiam prešlo na štát v rozhodnom období od 8. mája 1945 do 1. januára 1990 bez právneho dôvodu (§ 3 ods. 1 písm. h) zákona č. 165/2005 Z. z.).

12. Keďže aj podľa názoru odvolacieho súdu boli splnené všetky zákonné podmienky pre vydanie veci podľa zákona č. 161/2005 Z. z., súd prvej inštancie správne postupoval, keď žalobe vyhovel. Z týchto dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti a vo výroku o trovách konania ako vecne správny potvrdil podľa § 387 ods. 1, 2 CSP. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

13. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie. Navrhol napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť tomuto súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Rozhodnutie odvolacieho súdu podľa neho záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne, ktorou je otázka „preukázania reštitučného titulu v zmysle ust. § 3 ods. 1 písm. h/ zákona č. 161/2005 Z. z., ktorým je odňatie nehnuteľnosti bez právneho dôvodu“. Za nesprávne potom považoval právne závery odvolacieho súdu (i súdu prvej inštancie) „o preukázaní reštitučného dôvodu podľa ust. § 3 ods. 1 písm. h/ zákona č. 161/2005 Z. z.“. Mal za to, že žalobkyňa tento reštitučný dôvod nepreukázala, nakoľko podľa rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (rozsudok, sp. zn. 5MCdo/4/2009 z 24. februára 2010 a rozsudok, sp. zn. 4Cdo/300/2008 z 27. októbra 2010) vyššie označený reštitučný dôvod je charakterizovaný tak, že „vlastník veci nebol postupom štátu formálne pozbavený svojho vlastníckeho práva, bola mu však odňatá možnosť vec držať, užívať ju a používať jej plody a úžitky, teda štát sa zmocnil veci a nakladal s ňou ako s vlastnou (vec okupoval) bez toho, že by k tomu mal nejaký právne relevantný dôvod (titul), s ktorým vtedy platné právo spájalo prechod vlastníckeho práva“. Z uvedenej charakteristiky prevzatia veci bez právneho dôvodu vyplýva, že na naplnenie uvedeného dôvodu musí byť preukázaná podmienka nakladania s vecou, resp. jej okupovania, užívania. V danej veci však zo žiadneho dôkazu predloženého žalobkyňou v celom konaní nevyplynulo, že by štát s vecou nakladal, resp. ju užíval. Žalobkyňa si tak nespĺnila svoju dôkaznú povinnosť vo vzťahu k preukázaniu reštitučného dôvodu podľa § 3 ods. 1 písm. h/ zákona č. 161/2005 Z. z.

14. Dovolateľ v ďalšom poukázal na to, že Osvedčenie o nadobudnutí vlastníctva k nehnuteľnosti podľa § 453 ods. 2 Občianskeho zákonníka č. Fin:9/N/89/Or z 28. februára 1989, t. j. prepadnutím opustenej veci v prospech štátu, je právoplatným rozhodnutím správneho orgánu (Okresného úradu Nové Zámky), ktoré je záväzné a ktorého obsah či platnosť všeobecný súd nemôže spochybňovať, resp. nerešpektovať. Prezumpciu správnosti rozhodnutí správnych orgánov ustálila aj súdna prax (napr. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 305/08, sp. zn. I. ÚS 95/03), keď skonštatovala, že „prezumpcia správnosti rozhodnutí správnych orgánov znamená, že tieto rozhodnutia sa považujú za zákonné a správne až do chvíle, keď sa nepreukáže opak“. Uviedol, že ani tá skutočnosť, že v pozemkovoknižnej vložke bolo k nehnuteľnostiam zapísané vlastníctvo v prospech právneho predchodcu žalobkyne, nie je okolnosťou vylučujúcou opustenie týchto nehnuteľností a stratu vlastníctva v neskoršom období. Dovolateľ tak uzavrel, že žalobkyňa v konaní nepreukázala nakladanie s predmetnými nehnuteľnosťami a ich užívanie žalovaným v zmysle vyššie špecifikovanej judikatúry dovolacieho súdu, ako podmienky naplnenia reštitučného titulu podľa § 3 ods. 1 písm. h/ zákona č. 161/2005 Z. z. (nebolo preukázané nadobudnutie predmetných nehnuteľností do vlastníctva štátu v rozhodnom období) a súčasne poukázal na nadobudnutie týchto nehnuteľností štátom Osvedčením, vydaným finančným odborom Okresného úradu Nové Zámky č. Fin:9/N/89/Or z 28. februára 1989.

15. Žalobkyňa sa k dovolaniu písomne nevyjadrila.

16. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je síce prípustné, ale nie je dôvodné.

17. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie

prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

18. Žalovaný zastáva názor, že jeho dovolanie je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP (z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom), v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (písm. a/), ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená (písm. b/) alebo je odvolacím súdom rozhodovaná rozdielne (písm. c/).

19. V prípade uplatnenia dovolacieho dôvodu, ktorým je nesprávne právne posúdenie veci, je riadne vymedzenie tohto dovolacieho dôvodu v zmysle § 432 ods. 2 CSP nevyhnutným predpokladom pre posúdenie prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 CSP. Len konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP), alebo ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP), alebo je odvolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c/ CSP).

20. O tom, či je daná prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP (a to z hľadiska všetkých troch procesných situácií upravených v uvedenom ustanovení pod písmenom a/ až c/) rozhoduje odvolací súd, pričom závery o (ne)prípustnosti dovolania prijíma na základe dôvodov uvedených dovolateľom (porovnaj § 432 CSP). Výsledok posúdenia prípustnosti dovolania je teda podmienený tým, ako dovolateľ súdu vysvetlí, konkretizuje a doloží, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky.

21. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je relevantná právna otázka, ktorá už bola odvolacím súdom riešená, pri jej riešení ale nedošlo k ustáleniu rozhodovacej praxe odvolacieho súdu preto, lebo jeho jednotlivé senáty zastávajú odlišné (rozdielne) právne názory, čo sa prejavuje v ich rozdielnom rozhodovaní. V zmysle ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu vtedy, keď dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, je povinný označiť rozhodnutia odvolacieho súdu, v ktorých odvolací súd o dovolateľom nastolenej právnej otázke rozhodoval rozdielne

(pozri napr. rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 1Cdo/179/2017, 2Cdo/37/2018, 3Cdo/48/2018, 4Cdo/21/2017, 6Cdo/22/2017, 7Cdo/25/2018, 8Cdo/141/2017). Skutočnosť, že dovolateľ, ktorý vyvodzuje prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia, neuvedie rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré sú rozdielne, je odvolacím súdom považovaná za absenciu náležitostí dovolania v zmysle § 431 až 435 CSP (pozri napr. rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 1Cdo/206/2016, 8Cdo/141/2017, 8Cdo/50/2017).

22. Za ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu treba považovať predovšetkým rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, vydávanej Najvyšším súdom Slovenskej republiky od 1. 1. 1993 s pôvodným názvom Zbierka rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky (pokiaľ neboli v neskoršom období judikátorne prekonané), ako i rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých bol opakovane potvrdený určitý právny názor alebo výnimočne aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v tomto rozhodnutí nespochybnili, prípadne ich akceptovali a vecne na ne nadviazali. Vzhľadom na účel právnej úpravy dovolania, ktorým je v prípade dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení veci predovšetkým riešenie doteraz neriešených otázok zásadného právneho významu, do ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu v zmysle

§ 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletine Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II. a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986 (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 24. januára 2018, sp. zn. 6Cdo/29/2017, prijatý ako judikát R 71/2018).

23. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej neviedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

24. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V dôsledku viazanosti dovolacieho súdu dovolacím dôvodom neskúma dovolací súd správnosť napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

25. Dovolací súd zastáva názor, podľa ktorého ak nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (porovnaj tiež rozhodnutie veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 19. apríla 2017, sp. zn. 1VCdo/2/2017).

26. V danom prípade nesprávnosť právneho posúdenia veci podľa žalovaného spočíva v nesprávnom závere odvolacieho súdu o „preukázaní reštitučného dôvodu podľa ust. § 3 ods. 1 písm. h/ zákona č. 161/2005 Z. z.“. Podľa dovolateľa, zo žiadneho dôkazu predloženého žalobkyňou v celom konaní však nevyplynulo, že by štát s vecou nakladal, resp. ju užíval, pričom pre splnenie tohto reštitučného dôvodu bolo (s poukazom na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 5MCdo/4/2009 a sp. zn. 4Cdo/300/2008) rozhodujúce, že „vlastník veci nebol postupom štátu formálne pozbavený svojho vlastníckeho práva, bola mu iba odňatá možnosť vec držať, užívať ju a používať jej plody a úžitky, a teda štát sa zmocnil veci a nakladal s ňou ako s vlastnou (vec okupoval) bez toho, že by k tomu mal nejaký právne relevantný dôvod (titul), s ktorým vtedy platné právo spájalo prechod vlastníckeho práva“. Dovolateľ v ďalšom poukázal na to, že predmetné nehnuteľnosti prešli na štát na základe rozhodnutia správneho orgánu - Osvedčenia o nadobudnutí vlastníctva k nehnuteľnosti podľa § 453 ods. 2 Občianskeho zákonníka č. Fin:9/N/89/Or z 28. februára 1989, t. j. prepadnutím opustenej veci v prospech štátu, ktoré je právoplatným rozhodnutím, je preto záväzná a jeho obsah či platnosť všeobecný súd nemôže spochybňovať,

resp. nerešpektovať. Táto prezumpcia správnosti rozhodnutí správnych orgánov (s poukazom na závery nálezov Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 305/08 a sp. zn. I. ÚS 95/03) potom znamená, že tieto rozhodnutia sa považujú za zákonné a správne až do chvíle, keď sa nepreukáže opak.

27. Ako už bolo uvedené, z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP vyplýva, že otázkou relevantnou pre prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia môže byť len otázka právna (hmotnoprávna alebo procesnoprávna, ktorej vyriešenie viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu) a nie otázka skutková. Riešenie skutkovej otázky (quaestio facti) je v civilnom sporovom konaní spojené s obstarávaním skutkových poznatkov súdu v procese dokazovania; to znamená, že pri jej riešení sa súd zameriava na skutkové okolnosti významné napríklad z hľadiska toho, čo a kedy sa stalo alebo malo stať, čo (ne)urobil žalobca alebo žalovaný, čo (ne)bolo dohodnuté, či a aké skutočnosti nastali po konaní (opomenutí konania) niektorej fyzickej alebo právnickej osoby, čo obsahuje určitá listina, čo vypovedal svedok, čo uviedol znalec a pod. Na rozdiel od toho riešenie právnej otázky (quaestio iuris) prebieha v procese právneho posudzovania veci, pri ktorom súd uvažuje o určitej právnej norme, zamýšľa sa nad možnosťou (potrebou) jej aplikácie, skúma jej obsah, zmysel a účel, normu interpretuje a na podklade svojich skutkových zistení (to znamená až po vyriešení skutkových otázok) prijíma právne závery o existencii alebo neexistencii dôvodu pre aplikovanie predmetnej právnej normy na posudzovaný prípad. Ak v dovolaní vymedzená otázka - ktorú má podľa dovolateľa posudzovať vo svojom rozhodnutí dovolací súd - nie je právnou otázkou, ale predstavuje skutkovú otázku, nie je splnená zákonná podmienka prípustnosti dovolania uvedená v ustanovení § 421 ods. 1 CSP a takúto otázku nie je dovolací súd oprávnený vo svojom rozhodnutí riešiť (3Cdo/218/2017, 3Cdo/27/2019, 4Cdo/172/2017, 4Cdo/148/2018).

28. Hoci dovolateľom nastolené otázky sa navonok javia ako otázky skutkového charakteru (namietané nepreukázanie reštitučného titulu, nepreukázanie nakladania s nehnuteľnosťami štátom a ich užívania), pri posudzovaní ktorých nie je splnená zákonná podmienka prípustnosti dovolania uvedená v ustanovení § 421 ods. 1 CSP (bod 27), právnym posúdením však bol už záver odvolacieho súdu o existencii dôvodu pre aplikovanie právnej normy ust. § 3 ods. 1 písm. h/ zákona č. 161/2005 Z. z. na posudzovaný prípad. Ak teda súd na podklade svojich skutkových zistení (to znamená až po vyriešení skutkových otázok) prijíma závery o existencii alebo neexistencii dôvodu pre aplikovanie konkrétnej právnej normy na posudzovaný prípad, je takýto záver záverom právnym (t. j. ide o otázku právneho charakteru). Ak potom odvolací súd, na podklade svojich skutkových zistení, prijal záver o tom, že v danej veci bol splnený (daný) reštitučný dôvod podľa § 3 ods. 1 písm. h/ zákona č. 161/2005 Z. z., išlo o záver, ktorý bol spôsobilý byť predmetom dovolania.

29. V danej veci odvolací súd svoje rozhodnutie založil predovšetkým na tom, že rozhodujúcim momentom prechodu vlastníctva daných nehnuteľností na štát bolo Osvedčenie o nadobudnutí vlastníctva k nehnuteľnosti podľa § 453 ods. 2 Občianskeho zákonníka č. Fin:9/N/89/Or z 28. februára 1989. Z toho osvedčenia však nebolo podľa odvolacieho súdu zrejmé, ako dospeli štátne orgány k tomu, že išlo o opustenú vec - nehnuteľnosť, keď v PKN vložke č. 5 bol zapísaný ako ich vlastníkom právny predchodca žalobkyne. Odvolací súd v tomto smere uviedol, že opustenie veci je síce jedným zo spôsobov zániku vlastníckeho práva, avšak predpokladá prejav vôle vlastníka nebyť naďalej vlastníkom veci (viď rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. I. ÚS 696/08). Odvolací súd preto dospel k záveru, že osvedčenie o nadobudnutí vlastníctva k nehnuteľnosti nemalo žiaden právny základ, keď zo žiadnych dôkazov nevyplyvalo, že právny predchodca žalobkyne sa vzdal vlastníckeho práva k týmto nehnuteľnostiam ich opustením. Preto vyslovil právny záver, že vlastníctvo k predmetným nehnuteľnostiam prešlo na štát v rozhodnom období od 8. mája 1945 do 1. januára 1990 bez právneho dôvodu (§ 3 ods. 1 písm. h/ zákona č. 165/2005 Z. z.).

30. Podľa § 1 zák. č. 161/2005 Z. z., tento zákon upravuje navrátenie vlastníctva k nehnuteľným veciam, ktoré nebolo vydané podľa osobitného predpisu a prechod vlastníctva k niektorým nehnuteľným veciam.

31. Zákon č. 161/2005 Z. z., tak, ako iné reštitučné zákony upravuje vzťahy osôb označených v ňom ako osoby povinné a osoby oprávnené týkajúce sa právnych skutočností, ktoré vznikli v presne vymedzenom období (v rozhodnom období) z presne stanoveného právneho dôvodu, pričom všetky tri predpoklady použitia tohto reštitučného zákona sú kumulatívne, t. j. musia byť splnené súčasne. Ak uvedené predpoklady aplikácie predmetného zákona nie sú súčasne splnené, tento sa ako lex specialis neuplatní. Náprava krívd podľa tohto reštitučného zákona je teda prípustná len vo vecnom a časovom rozsahu ním vymedzenom.

32. Podľa § 2 ods. 2 zák. č. 161/2005 Z. z., právo na navrátenie vlastníctva k nehnuteľným veciam podľa odseku 1 môže uplatniť oprávnená osoba, ktorou je registrovaná cirkev a náboženská spoločnosť so sídlom na území Slovenskej republiky vrátane ich útvarov, ktoré majú právnu subjektivitu, ktorých nehnuteľná vec prešla do vlastníctva štátu, obce v období od 8. mája 1945, židovským náboženským obciam od 2. novembra 1938 do 1. januára 1990 spôsobom uvedeným v § 3.

33. Podľa § 3 ods. 1 písm. h/ zák. č. 161/2005 Z. z., oprávnenej osobe sa navráti vlastníctvo k nehnuteľným veciam, ktoré prešli do vlastníctva štátu alebo obce na základe prevzatia bez právneho dôvodu.

34. Z obsahu spisu nepochybne vyplýva, že sporné nehnuteľnosti „prešli“ v rozhodnom období do vlastníctva štátu „ex lege“ podľa vtedy účinného ust. § 453 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ako veci opustené.

35. Keďže odvolací súd sa zaoberal výkladom ustanovenia § 3 ods. 1 písm. h/ zák. č. 161/2005 Z. z., keď v tomto smere uzavrel, že „ak neboli splnené podmienky prechodu vlastníctva na štát podľa § 453 ods. 2 Občianskeho zákonníka“ (t. j. nebolo preukázané opustenie veci právnym predchodcom žalobcu), prešlo vlastníctvo k nim na štát bez právneho dôvodu, dovolací súd dodáva, že citované ustanovenie (§ 3 ods. 1), jeho časť viaže reštitúciu výslovne na podmienku nadobudnutia vlastníctva štátom a jeho druhá časť na podmienku, že štát prevzal vec bez právneho dôvodu. Pokiaľ by ale bolo s poukazom na ustanovenie § 3 ods. 1 uvedeného zákona („... vec prešla do vlastníctva štátu alebo obce ...“) i pre tento dôvod reštitúcie požadované bezpodmienečné splnenie podmienky skutočného prechodu veci do vlastníctva štátu, stalo by sa ustanovenie § 3 ods. 1 písm. h/ uvedeného zákona ustanovením bez reálneho obsahu. Podľa dovolacieho súdu treba tento rozpor (keď jedno ustanovenie, resp. jeho časť viaže reštitúciu výslovne na podmienku nadobudnutia vlastníctva štátom a jeho druhá časť na podmienku, že štát prevzal vec bez právneho dôvodu) riešiť tak, že podmienka nadobudnutia vlastníctva veci štátom je nevyhnutná pre úspešné uplatnenia reštitučných nárokov v prípadoch výslovne uvedených v ustanoveniach § 3 ods. 1 písm. a/ až g/ a i/, j/ uvedeného zákona, nemusí však byť splnená v prípade uvedenom v ustanovení § 3 ods. 1 písm. h/ tohto zákona. O tento reštitučný dôvod (prevzatie veci štátom bez právneho dôvodu) ide vtedy, keď vlastníč veci nebol postupom štátu síce formálne pozbavený svojho vlastníckeho práva, bola mu však odňatá možnosť vec držať, užívať ju a používať jej plody a úžitky, teda že sa štát zmocnil veci vo vlastníctve cirkvi alebo náboženskej spoločnosti a nakladal s ňou ako vlastnou (vec okupoval) bez toho, že by k tomu mal nejaký právne relevantný dôvod (titul), s ktorým vtedy platné právo spájalo prechod vlastníckeho práva. Rovnaký právny názor dovolací súd zaujal aj v rozhodnutí z 24. februára 2010, sp. zn. 5MCdo/4/2009.

36. Zmyslom a účelom reštitučného zákonodarstva nebolo spôsobenie zániku vlastníckeho práva

oprávnených osôb, ale naopak, uľahčenie obnovenia ich vlastníckeho práva. A v žiadnom prípade ním nemohlo byť a nebolo vytváranie dodatočných nadobúdacích titulov pre nadobudnutie vlastníckeho práva (štátom) s odstupom mnohých rokov, a tým aj legalizácia takých postupov štátu v dobe neslobody, ktoré boli nezlučiteľné nielen s ústavnými princípmi ochrany vlastníctva v ich dnešnom chápaní, ale boli v rozpore aj s právom platným

v rozhodnom období. Pokiaľ zákonodarca vytvoril v § 3 ods. 1 písm. h/ zákona o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam samostatný reštitučný dôvod spočívajúci v tom,

že oprávneným osobám sa navráti vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, ktoré prešli na štát

alebo na obec v dôsledku prevzatia nehnuteľností bez právneho dôvodu, zmyslom tohto ustanovenia bolo uľahčiť oprávneným osobám dosiahnutie ich zápisu ako vlastníkov v katastri nehnuteľností v (nepochybne častých) prípadoch, keď štát, zneužívajúc svoje postavenie v dobe neslobody a nedbajúc na platné právo, pripustil zmenu zápisu vlastníckeho práva v evidencii nehnuteľnosti bez splnenia základných požiadaviek vyplývajúcich (aj) z vtedy platného práva. Zo základných zásad občianskeho práva možno potom vyvodíť, že v situácii, keď povinnej osobe (štátu) nesvedčí žiadny právny titul nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ostalo naďalej k nehnuteľnosti zachované vlastnícke právo toho subjektu, ktorý bol jej posledným vlastníkom pred dňom zápisu vlastníckeho práva štátu, hoci zápis v evidencii nehnuteľnosti tomu nezodpovedá. Rovnako systematickým a logickým výkladom zákona

č. 161/2005 Z. z. nemožno dospieť k inému záveru než takému, že reštitučné predpisy nevychádzali z domnienky, že vlastnícke právo prešlo na štát v rozhodnom období aj v prípade neexistencie titulu pre jeho nadobudnutie, ale iba z toho, že v tomto zmysle bol vykonaný zápis vlastníctva v prospech štátu v evidencii nehnuteľnosti. Ustanovenie § 3 nerieši (späťne) vlastnícky režim nehnuteľností, zámerne hovorí v ustanovení § 3 ods. 1 písm. h) o tom,

že nehnuteľnosť bola „prevzatá“ štátom alebo obcou.

37. V zmysle relevantnej judikatúry všeobecných súdov (ktorá je v súčasnosti aplikovaná) prevzatím nehnuteľnosti (štátom) bez právneho dôvodu sa rozumie nielen prevzatie nehnuteľnosti tzv. okupáciou, t. j. bez toho, aby k tomu existoval akýkoľvek právny titul,

ale i prevzatie nehnuteľnosti na základe správneho rozhodnutia (napr. o vyvlastnení),

ktoré nebolo riadne doručené a nenadobudlo právnu účinnosť (viď rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4Cdo/130/2007 a sp. zn. 4Cdo/180/2010). Rovnako platí,

že i prevzatie veci štátom na základe neplatného právneho úkonu (napr. darovacej, kúpnej zmluvy) možno z hľadiska reštitučnej žaloby subsumovať pod pojem prevzatie veci

bez právneho dôvodu. V takýchto prípadoch to znamená, že prevzatie nehnuteľnosti štátom

na základe právneho dôvodu, síce existujúceho alebo nespôsobilého vyvolať zamýšľané právne dôsledky, je z hľadiska reštitučných nárokov a vlastníckej žaloby subsumovateľné pod pojem prevzatia veci bez právneho dôvodu (k tomu pozri rozhodnutie, sp. zn. 3Cdo/93/2010).

38. V posudzovanej veci to potom znamená, že i prevzatie veci štátom podľa § 453

ods. 2 Občianskeho zákonníka, ako veci opustenej, bez splnenia podmienok vyžadovaných citovaným ustanovením, možno z hľadiska reštitučnej žaloby považovať za jej prevzatie

bez právneho dôvodu, nakoľko tu právny dôvod jej prevzatia síce existoval, avšak nebol spôsobilý vyvolať zamýšľané právne dôsledky (prevzatím veci bez právneho dôvodu sa teda rozumie aj prípad, keď došlo k prevzatíu veci na základe právneho dôvodu síce existujúceho, ale nespôsobilého vyvolať zamýšľané právne dôsledky). Inými slovami, ak právny predchodca žalobkyne pozemky nikdy neopustil, tieto, nemohli ani prejsť do vlastníctva štátu podľa § 453 Občianskeho zákonníka. Ak potom štát s takýmito pozemkami v ďalšom nakladal

ako so svojimi (držal a užíval ich), robil tak bez právneho dôvodu. Žalovaný v tomto smere namietal práve skutočnosť, že štát tieto pozemky nikdy nedržal (neužíval ich), a preto podľa neho nebola splnená podmienka reštitučného dôvodu (dôvodu navrátenia) podľa § 3 ods. 1 písm. h/ zákona č. 161/2005 Z. z. S týmto názorom sa dovolací súd nestotožňuje a dodáva,

že pokiaľ išlo držbu pozemkov (namietanú žalovaným), štát sa jej ujal práve prostredníctvom svojich orgánov, resp. podnikov. V danej veci boli totiž tieto pozemky v dočasnej správe Obvodného národného

výboru Nové Zámky (§ 2 ods. 1 v spojení s § 1 ods. 2 písm. f/ vyhlášky č. 61/1986 Zb. o dočasnej správe národného majetku) a právo hospodárenia k nim bolo prevedené hospodárskou zmluvou z 20. marca 1989 na Vodohospodársku výstavbu, š. p. (č. l. 555). Platí teda, že štát tieto pozemky držal prostredníctvom svojho štátneho podniku, a preto nebola dôvodná dovolacia argumentácia žalovaného, že štát s pozemkami nenakladal, resp. ich neužíval.

39. K dovolacej argumentácii žalovaného ohľadne viazanosti súdu právoplatným rozhodnutím správneho orgánu, dovolací súd uvádza, že samotné osvedčenie Okresného úradu Nové Zámky č. Fin:9/N/89/Or z 28. februára 1989 (č. l. 554) nebolo rozhodnutím správneho orgánu, ale iba potvrdením (s deklaratornými účinkami) o skutočnostiach v ňom uvedených. Týmto potom boli, že: „predmetné nehnuteľnosti pripadli do vlastníctva čsl. štátu, ako nehnuteľnosti vlastníkmi opustené. K predmetným nehnuteľnostiam nebolo uplatnené vlastnícke právo, resp. ich vlastníci neboli známi“. Súd v tomto konaní tak neboli pri svojom rozhodovaní viazané týmto osvedčením, nakoľko nešlo o správne rozhodnutie, resp. právoplatné rozhodnutie správneho orgánu. Uvedené osvedčenie iba deklarovalo skutočnosť, že sa mal štát stať vlastníkom veci „ex lege“. Preto v tomto smere neobstojí dovolacia argumentácia žalovaného o „prezumpcii správnosti rozhodnutí správnych orgánov“ s poukazom na nálezy Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 305/08, sp. zn. I. ÚS 95/03.

40. Dovolací súd preto uzatvára, že ak k prevzatíu veci cirkvi došlo v rozhodnom období postupom, ktorý mal základ v ust. § 453 vtedy platného a účinného Občianskeho zákonníka, hoci na takýto prechod vlastníctva neboli splnené zákonné podmienky (t. j. nedošlo k opusteniu veci) a za predpokladu, že štát takúto vec aj držal (užíval), došlo k prevzatíu veci štátom bez právneho dôvodu, ktoré potom zakladá dôvod na navrátenie vlastníctva v zmysle § 3 ods. 1 písm. h/ zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam.

41. K samotnému opusteniu veci dovolací súd uvádza, že právo opustiť vec a vzdať sa jej vlastníctva je súčasťou obsahu vlastníckeho práva, pričom jednostranný právny úkon opustenia veci však musí byť urobený slobodne a vážne, určite a zrozumiteľne, musí zahŕňať vôľovú stránku a musí napĺňať tiež vôľu vzdať sa vlastníctva veci a jej fyzické opustenie, pričom iba samotné neužívanie veci samo osebe ešte neznamená zánik vlastníctva. Mnohoročné neprejavovanie záujmu právneho predchodcu žalobcu o predmet sporu, samo osebe nemohlo spôsobiť zánik vlastníckeho práva, pokiaľ toto nezaniklo už prv (k tomu pozri i rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 194/2017). Bolo potrebné si uvedomiť, že vlastnícke právo k žalovaným pozemkom bolo v čase prechodu ich vlastníctva na štát riadne zapísané na právneho predchodcu žalobkyne a iba ich púhe nevyužívanie týmto subjektom nemohlo spôsobiť zánik tohto vlastníckeho práva. V konaní nebol predložený jediný dôkaz svedčiaci o tom, že právny predchodca žalobkyne prejavil záujem tieto nehnuteľnosti opustiť. V tomto smere nebolo ani možné po žalobkyni požadovať preukázanie tejto skutočnosti (t. j. že pozemky jeho právny predchodca neopustil), nakoľko v zmysle tzv. negatívnej dôkaznej teórie nemožno požadovať preukazovanie neexistujúcej skutočnosti. Navyše, otázky preukazovania týchto skutočností a v tomto smere vyhodnocovanie zisteného skutkového stavu súdmi predstavuje preskúmavanie skutkových záverov, v prípade ktorých (ako už bolo uvedené v bode 27 tohto rozsudku) dovolanie prípustné nie je (R 28/2008).

42. Z týchto dôvodov dovolací súd dovolanie žalovaného, ako nedôvodné, podľa § 448 CSP zamietol.

43. Tento výsledok dovolacieho konania znamenal, že v ňom bola plne úspešná žalobkyňa (§ 255 ods. 1 a § 438 ods. 1 CSP) a vznikol jej i nárok na náhradu trov konania. Pretože však žalobkyni v dovolacom konaní preukázateľne žiadne trovy nevznikli, najvyšší súd jej žiadnu náhradu nepriznal (tu por. tiež R 72/2018).

44. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.